

En el marc sociolingüístic de Catalunya, la diversitat lingüística, producte de l'arribada constant de persones d'altres països, ha originat una acurada planificació d'acollida a l'escola, centrada en l'aprenentatge de la llengua catalana. És el punt de partida per tal d'afavorir una inclusió de qualitat, en igualtat de condicions i a l'abast de tots. El Pla per la Llengua i Cohesió social del Departament d'Educació està concebut, elaborat i enfocat a garantir les competències lingüístiques requerides per poder integrar-se a la nostra societat. Les classes i les activitats es programen per l'aprenentatge de competències lingüístiques bàsiques, posen l'èmfasi en allò que l'alumnat sap fer, sap dir, sap entendre, tal com recomana el *Marc europeu comú de referència per a les llengües*, on s'il·lustra l'escala d'estratègies que s'han de dominar per assolir els diferents estadis de comprensió i expressió. En el rerefons dels objectius lingüístics, els eixos prioritaris d'aquest pla són la inclusió i l'atenció educativa a l'alumnat d'altres països per tal de facilitar la seva incorporació al nostre país i al mateix temps afavorir una bona convivència entre les diferents cultures.

Darrerament, la presència de l'alumnat estranger a les aules ha modificat el component humà dels nostres centres, ha variat les relacions amb les famílies i, sobretot, ha fet que modifiquéssim i reestructuréssim els nostres reptes com a professionals de l'Educació. Tot el professorat ha esdevingut en diversa mesura, amb o sense preparació, un mediador cultural i un facilitador lingüístic a l'aula, sigui quina sigui la seva especialitat. Cal, doncs, iniciar-se en la formació específica i avançar vers actituds de convivència, diàleg comunicatiu i negociació d'interessos a l'aula.

Els nostres plantejaments diaris d'intercomunicació, d'acompanyament al creixement de l'alumnat, d'ensenyament d'aprenentatges globalitzats i de recerca de noves formes d'atendre la diversitat, ens han dut a la formulació d'uns objectius més amplis a més llarg termini: la *multiculturalitat* i el *plurilingüisme*.

En general, s'aplica el terme "multilingüe" a l'entorn o la comunitat on hi conviuen diverses llengües simultàniament. El terme "plurilingüe" s'utilitza majoritàriament adreçat a l'individu que domina més de dues llengües i és capaç d'utilitzar-les a voluntat segons la seva opció personal.

Ben mirat, tots som plurilingües, tots som capaços d'entendre i reconèixer fonèticament i/o gràfica entre 30 i 40 paraules d'altres llengües romàniques, a partir del català i el castellà. Hem esdevingut experts en deduir significats en contextos audiovisuals anglòfons, i els contactes amb les llengües estrangeres són cada cop més freqüents. No en tenim un coneixement profund de totes, però les nocions adquirides, tant en el nostre currículum com amb la nostra experiència vital, ens permeten comunicar-nos amb els nostres interlocutors.

Aquesta riquesa lingüística de què disposem, si bé pot tenir diversos nivells i sovint es basa en habilitats incompletes, afavoreix la millora de la nostra competència lingüística, perquè millora la comprensió, la recepció de missatges i la intercomunicació amb parlants moltes vegades aliens a la nostra llengua d'origen. A la feina, al carrer, en els viatges de lleure, som capaços d'esdevenir ciutadans d'un món universal amb una actitud flexible i respectuosa, gràcies tant al coneixement profund de la nostra llengua com a les experiències interlingüístiques i interculturals, i a l'adquisició de competències comunicatives adquirides en contextos molt diversos, no sempre acadèmics.

En aquest moment, a Catalunya, es parlen habitualment unes 40 llengües diferents, sense comptar el català i el castellà. També convivim amb unes 300 llengües minoritàries que s'utilitzen principalment dins l'àmbit familiar, però que no deixen de ser llengües o varietats lingüístiques que parlen els nostres conciutadans.

En un context tan divers i canviant, un dels objectius principals serà la potenciació del coneixement multilingüe dels ciutadans i ciutadanes mitjançant les competències lingüístiques receptives, desenvolupades simultàniament en les diverses llengües d'una família lingüística. Tots hem tingut experiències de comunicació amb italians, francesos, portuguesos i altres indrets propers, gràcies tant a l'actitud receptiva i motivada com al domini de vocabulari comú per transferència de significats interlingüístics des del català i el castellà.

Si volem que aquestes situacions siguin útils i eficaces, hem d'incorporar dins del nostre bagatge educatiu i conscient, les experiències interculturals i les competències adquirides en entorns d'aprenentatge informal no formal. Ho veiem a Internet, ho escoltem al barri, ho parlem a l'esplai o a la família, ample i multicultural, cada vegada més comuna a la nostra societat catalana. Igualment, si volem que l'alumnat les aprofiti, hem de fer visibles aquestes experiències a l'aula, i ajudar-lo a experimentar, a ser conscient de la diversitat lingüística i cultural en la qual viu.

Tot l'alumnat, independentment de la seva procedència, té el dret d'assolir l'èxit escolar i l'excel·lència en els aprenentatges. Per avançar en aquesta nova cultura, basada en el respecte i en l'acceptació de tot l'alumnat sigui quina sigui la seva procedència, els nostres centres estan desenvolupant estratègies integradores i dinàmiques, una actitud oberta tant a les noves tecnologies de la comunicació com a l'aportació lingüística d'aquest alumnat originari d'altres cultures. També per a ells, l'aprenentatge de llengües estrangeres esdevé una opció que obre finestres i finestres per a tothom, i ens comunica amb un món més complex però més ric en possibilitats i en eines de convivència.

Cal fer una defensa general d'aquests nous plantejaments en l'educació, que reconeixen i valoren l'aportació de les diferències culturals i lingüístiques com un enriquiment col·lectiu a l'hora de formar els nous ciutadans i ciutadanes que constituïran els fonaments de la nova societat que estem construint entre tots. En aquest sentit, el Projecte Lingüístic dels centres és una eina de debat i reflexió per la comunitat educativa, que ha d'analitzar la situació sociolingüística de context, ha d'establir una visió de futur viable i compartida, i ha de proposar una planificació estratègica i coherent per assolir els objectius proposats.

El Projecte Lingüístic del centre educatiu és el marc per al disseny d'actuacions lingüístiques i culturals, per tal de potenciar el català més enllà de les aules, per tal de garantir el domini del castellà, per tal de facilitar l'accés a les llengües estrangeres curriculars – anglès, francès, italià i alemany - i per tal d'incorporar entorns d'aprenentatge complementaris on mantenir les llengües d'origen i d'itinerari vital de l'alumnat del centre.

Es considera que les famílies nouvingudes, i de manera especial els seus fills i filles, han de poder integrar-se plenament al nostre país sense que això hagi de suposar la pèrdua de la seva llengua familiar. L'estudi i l'ús escolar del català és un dret que els garanteix l'accés a estudis posteriors, i un recurs comunicatiu que els facilitarà l'accés al món laboral de qualitat. No obstant, l'ús educatiu de la seva llengua d'origen és un patrimoni que cal mantenir en un món global i de futur, i fins i tot una riquesa que cal posar a l'abast de tota la comunitat catalana. La possibilitat de construir nous coneixements i noves vivències sobre el que ja conforma la seva identitat, els ajudarà a millorar l'autoestima, l'actitud participativa i l'habilitat d'adquirir nous aprenentatges.

De la mateixa manera, les aportacions lingüístiques de la nova ciutadania obren unes expectatives enriquidores per als fills i filles de les famílies autòctones. El contacte amb altres llengües i cultures a l'entorn escolar els facilita la percepció del món divers i multicultural amb un component positiu de convivència i possibilisme. L'alumnat d'origen cultural ben divers té l'oportunitat de descobrir, així, altres llengües i cultures, altres formes de comunicar i de comprendre el món. Hem de saber aprofitar aquesta oportunitat per al diàleg intercultural i la cohesió social en la diversitat, més enllà dels reptes i les dificultats, per tal de construir entre tots una societat participativa, compromesa i oberta a tothom.

El Departament d'Educació està especialment interessat en fer possible una ciutadania vertebrada en torn de principis compartits i d'actituds de respecte consensuades, en un context català coherent, que aculli i faciliti la integració de l'alumnat procedent de famílies de nacionalitat estrangera escolaritzats en centres docents a Catalunya i la comunicació d'aquestes famílies amb la comunitat educativa i amb la societat en general. El servei de traductors i les activitats pluriculturals en els Plans d'entorn, són bones estratègies de comunicació i convivència que s'han demostrat útils i avantguardistes.

Aquestes i altres actuacions tenen l'objectiu de facilitar vincles de transició a l'alumnat, l'acollida, assegurar la plena comunicació i, per tant, facilitar el procés d'incorporació al centre educatiu. Es tracta de garantir la comunicació entre les famílies i l'escola, perquè coneguin el funcionament del procés educatiu, així com de garantir també que l'escola pugui conèixer aspectes importants relacionats amb els seus fills i filles i la seva cultura. La finalitat última de tot això és d'afavorir l'èxit del procés d'escolarització i d'inclusió en el centre educatiu.

El coneixement de les diferents llengües d'origen de l'alumnat nouvingut com a signe d'identitat personal i el coneixement de la llengua catalana com a llengua comuna de comunicació al nostre país són elements que han de facilitar uns bons aprenentatges i una bona convivència de tot l'alumnat.

Per tot això, s'està facilitant progressivament el desenvolupament de les classes de llengua i cultura d'origen en horari extraescolar, per a tot l'alumnat que ho desitgi. Des del Departament s'han establert convenis i acords entre associacions i ambaixades dels diferents països d'origen dels nostres alumnes, que han permès la planificació i la realització de classes de llengües d'origen, en horari extraescolar, adreçades a tot l'alumnat de Catalunya, independentment de la seva procedència. Les classes s'imparteixen en els diferents centres d'arreu de Catalunya que estan interessats en afavorir la integració pluricultural, d'acord amb criteris molt amplis i contextualitzats. Aquests convenis i acords ens han d'assegurar un bon nivell comunicatiu entre professorat, centres, alumnat i famílies. Les classes extraescolars de llengua familiar, on es poden inscriure tots els nois i noies del centre, són un entorn més de convivència i experimentació intercultural.

Actualment a Catalunya, i dins d'aquest marc d'aproximació entre les institucions i les famílies de la nova ciutadania, s'estan realitzant classes de xinès, àrab, amazig, romanès i holandès en 33 localitats. El curs 2006-2007 s'han atès al voltant de 1.500 alumnes i enguany el nombre d'alumnat que s'ha incorporat a aquests cursos ha augmentat considerablement.

En definitiva, hem de vetllar per tal de garantir la immersió en català, llengua vehicular a totes les etapes de l'Educació, tant de primària com de secundària i al mateix temps hem de promoure el plurilingüisme en les accions educatives formals, informals i no formals que afavoreixen les estratègies de transferència interlingüística. D'aquesta manera es garanteix simultàniament el coneixement profund de la nostra llengua, que és la base de la cohesió social a Catalunya, i l'accés motivador a d'altres llengües que estan esdevenint un patrimoni compartit per molts ciutadans i ciutadanes d'origen molt divers.

